

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Dandserinden

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Dandserinden", i Paludan-Müller, Fr.: *Dandserinden*, udg. af Berit Ziegler, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 119. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm04-shoot-idm140348532005696/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Dandserinden

dan-Müller, H.C. Andersen (1805-75), Carl Bagges (1807-46) og Søren Kierkegaard (1813-55). De unge drog til København i slutningen af tyverne for at studere og skabe en karriere: Paludan-Müller og Bagges læste jura, mens Kierkegaard læste teologi (H.C. Andersen falder selvfølgelig med sin sociale baggrund lidt udenfor; han tog studentereksamen i 1828). De valgte alle senere at træde i ideens tjeneste, som man sagde, og følge digterkaldet i stedet for embedsvejen. Emil Aarestrup (1800-56) må også siges at høre med, selv om han er lidt ældre og valgte lægegerningen som levevej.

H.C. Andersens tidlige romaner kan kaldes romantistiske og «interessante», fordi hovedpersonerne forsøger at skjule en forbrydelse eller en fattig barndom, der dog langsomt afdækkes, og den eventuelle endelige harmoni eller idyl kan virke uholdbar og påklippet (for eksempel i *Improvisatoren*, 1835, og *O.T.*, 1836). I Carl Bagges *Mis Brøders Levned* (1835) hersker demoni, spleen, fri erotik og Weltschmerz over verdens ondskab, og Arthur dør med oprørske tanker mod Gud og konge, mens bedsteborgeren Johannes beskrives med ironisk distance. Søren Kierkegaards *Førførelses Dagbog fra Finen-Ellen* (1843) skildrer æstetisme og værdisammenbrud, idet Johannes vælger en uskyldig pige som en «interessant» genstand for førelse; der tages dog i forfatterenskabets som helhed stærkt afstand fra æstetikerens stadium. Emil Aarestrup skrev en række vovede digte, hvor han skildrer fri erotik, *Zerrissenheit* og spleen (*Digte*, 1838).

Den lidt ældre generation opfangede de nye signaler og skrev enkelte romantistiske værker, men graden af fortvivlelse og oprør kan nok betegnes som mindre, måske endda tilfældig, og der findes flere spor fra romantikken. Man kan for eksempel nævne Chr. Winthers (1796-1876) erotiske gyser *Skriftestolen* fra *Fire Noveller* (1843), Henrik Hertz' (ca. 1797-1870) *dæmonske* Ragnhild og «interessante» slutning i *Svend Dyrings Hus* (1837) og B.S. Ingemanns splittede morder i novellen *Vanulven* fra *Tre Fortællinger* (1835).

Den danske romantisme fra cirka midten af tyverne til fyrterne opfordrede ikke til revolution som i udlandet, blandt andet fordi det var begrænset, hvad man kunne skrive i censurerens Danmark, og fordi samfundet hurtigt integrerede forfatterne og legaliserede deres digtning. Forældregenerationen tog tilsyneladende ikke de unges oprør alvorligt, men betragtede det som en overgangsperiode – og de fik fortrinsvis ret. Romantismen kan derfor siges at have været en litte-